

UPPSALA
UNIVERSITET

Flyktens inverkan på kvinnors liv

*En kvalitativ studie om hur kvinnliga flyktingar upplever att de kan
forma sina liv i den svenska staten*

Författare: Saba Abdali

Handledare: Helen Lindberg

Vårterminen 2018

Kandidatuppsats, 15 hp

Statskunskap C

Statsvetenskapliga institutionen

Antal ord: 13 984

Abstract

The aim of this study is to examine how female refugees in Sweden experience that their escape and arrival to Sweden have formed their lives and wellbeing. The study seeks to understand how several women live their lives in relation to equality, discrimination and justice within the Swedish territorial borders. This is done with the Capability Approach by Martha C Nussbaum where she uses a list of universal values that should be central to women in every country, as a method of comparing how fair women live. I chose to interview six women who have fled to Sweden as refugees during the past 10 years, in order to see if the Capability Approach applies to them. I have also used Nancy Frasers theory of the scales of justice in my thesis. Fraser mentions three-dimensional politics where the inclusion of redistribution, recognition and representation should be achieved to create justice for women. The result showed that the women lack central capabilities such as the right to not being discriminated based on their ethnicity or religion, and the right to experience emotional development that is not bothered by traumatic experiences or unhealthy relationships. Furthermore, these women do not have the right to participate in political decisions that affect and shape their lives. The result in relation to Fraser's theory indicates that these women have a limited freedom in Sweden. According to Fraser, there has to be an integration of a redistribution of resources, recognition, and a representation in Swedish politics, which benefit female refugees.

Key words: female refugees, Capability Approach, Martha C Nussbaum, Nancy Fraser, justice, gender equality

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning och bakgrund	4
1.1. Problemformulering	5
1.2. Syfte och frågeställning	5
2. Metod	5
2.1 Tidigare forskning	6
2.2 Motivering för val av metod	6
2.2.1 Trovärdighet och generaliserbarhet	7
2.2.2 Etiska principer	7
2.3. Urval	8
2.3.1. Tillvägagångssätt	8
2.3.2. Formandet av intervjufrågorna	10
2.4. Kritisk granskning av metoden	10
3. Martha Nussbaums teori	11
3.1.1 Lista över universella normer	11
3.1.1.1. De centrala mänskliga funktionsförmågorna	12
3.2. Kritik mot Nussbaums teori	13
3.2.1. Nussbaums försvar av sin teori	14
3.3. Nancy Frasers teori om rättvisa	15
3.3.1. Transnationell feminism	17
4. Sex kvinnors berättelser	17
4.1. Uttryckande och välmående	17
4.1.1. Uttryckande och välmående kopplat till Nussbaums teori	20
4.2. Det svenska bemötandet	20
4.2.1 Det svenska bemötandet kopplat till Nussbaums teori	27
4.3. Rättvisa och jämställdhet	28
4.3.1 Rättvisa och jämställdhet kopplat till Nussbaums teori	35
5. Sex kvinnors berättelser kopplat till Frasers teori om rättvisa	36
5.1. Fördelning	36
5.2. Representation och erkännande	37
6. Slutsats och avslutande diskussion	37
Referenser	39

1. Inledning och bakgrund

Sverige är ett av världens bästa länder att bo i enligt ”good country index” (The Good Country, 2017) och många utsatta familjer som lever i fattigdom, krig eller förföljelse väljer att fly till Sverige för att söka skydd och få en till chans att leva. Med åren har Sverige tagit emot många flyktingar och under år 2017 beviljade Migrationsverket totalt 36 531 uppehållstillstånd till asylsökande, och ytterligare ca 19000 uppehållstillstånd till anhöriga till flykting/asylsökande (Migrationsverket, 2017).

Bland dessa ansökanden om uppehållstillstånd är det flera kvinnor, som kommit till Sverige på flykt. Ett liv för kvinnor på flykt skiljer sig från det för män, där kvinnor ständigt utsätts för könsbaserat våld och ett strukturellt förtryck som ligger dolt i ett patriarkalt samhälle. Våldet som kvinnor utsätts för i konfliktländer kan sedan fortsätta när de är på flykt och även när de anländer till Sverige. Kvinnor på flykt är i särskilt behov av skydd då de utsätts för större risker och sårbarhet under flyktingprocessen än vad män gör. Att inte ta hänsyn till kvinnors särskilda behov är att föra en exkluderande politik som även påverkar deras psykiska välmående (European Parliament, 2016:2-4).

Statliga myndigheter i Sverige arbetar med jämställdhetsintegrering, vilket innebär att det ska inkluderas jämställdhetsaspekter i statens arbete med bland annat nyanlända (Regeringskansliet). År 2017 beslutade regeringen att ge en summa på 334 miljoner kronor som går till att etablera jämställdhetsåtgärder bland nyanlända, såsom att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU1). Bland de statliga myndigheter som arbetar med jämställdhetsintegrering för nyanlända finns Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Migrationsverket prövar ansökningar från asylsökande och försörjer dem med boende och pengar till mat medan de väntar på besked i asylärendet (Migrationsverket). Arbetsförmedlingen arbetar med att skapa förutsättningar för att nyanlända i Sverige ska kunna komma in på arbetsmarknaden eller utbilda sig. Inom kommuner tar Arbetsförmedlingen emot nyanlända, hjälper till med bostadsförsörjning, står för undervisning i svenska (SFI), samhällsorientering och annan vuxenutbildning (Arbetsförmedlingen). Jämställdhetsaspekterna inom migrationspolitiken bidrar till att

påverka kvinnliga flyktingars mottagande och upplevelse av den svenska statens arbete med nyanlända.

1.1. Problemformulering

Det förtryck och våld som kvinnor utsätts för är en anledning till att vidare undersöka hur kvinnor som flytt till Sverige upplever sitt välmående i sin situation som flyktingar och nyblivna medborgare. Jag vill studera hur dessa kvinnor upplever sig bemötta av svenska staten och de myndigheter som arbetar med nyanlända.

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur kvinnor som kommit som flyktingar till Sverige upplever att deras flykt och svenska statens bemötande har format deras liv och välmående. Studien ämnar undersöka hur kvinnors liv ser ut i relation till jämställdhet, diskriminering och rättvisa inom territoriella gränser. Studien syftar även till att undersöka hur rättvisebeslut tar sig uttryck inom flyktingpolitiken på personliga plan. De forskningsfrågor som uppsatsen ämnar att svara på är:

- Hur upplever kvinnliga flyktingar sin första tid i Sverige i relation till jämställdhet, diskriminering och rättvisa?
- Kan man säga att kvinnliga flyktingar blir rättvist behandlade utifrån Nancy Frasers föreställning om rättvisa?

2. Metod

Till studien har jag valt att använda mig av kvalitativ metod med semi-strukturerade intervjuer och utgå från Martha C Nussbaums begrepp om mänskliga förmågor, där hon beskriver tio punkter som centrala för varje kvinnas rätt att leva ett mänskligt liv. Jag valde att använda mig av dessa punkter i min uppsats för att studera hur förhållandet till de centrala förmågorna ser ut bland kvinnliga flyktingar i Sverige. Genom semi-strukturerade intervjuer på sex kvinnor som kommit som flyktingar till Sverige kan jag studera hur de själva upplever sitt mående och sina rättigheter.

Studien finner även stöd i Nancy Frasers teori om rättvisa där jag undersöker om dessa kvinnor blir rättvist behandlade inom svenska statens gränser. Resultaten från intervjuerna formade utifrån Nussbaums teori, kan även ge svar och en analys kopplad till Frasers teori.

2.1 Tidigare forskning

Det har tidigare gjorts studier och avhandlingar där författare har använt sig av Martha C Nussbaums teori om mänskliga förmåga, Amartya Sens teori om mänsklig förmåga, eller Sens och Nussbaums gemensamma utveckling av begreppet. Även Nancy Frasers teori om rättvisa har använts i tidigare forskning. Allmänt finns det även många studier om flyktingars situation i Sverige (Abbas, 2005), (Andersson, 2014), (Bahtanovic & Olsen, 2010).

Jag har valt att endast fokusera på Nussbaums definition om mänsklig förmåga för tillämpningen av teorin i min uppsats och hur detta har upplevts bland kvinnliga flyktingar i Sverige samt av Frasers teori kombinerat med detta. Att det är just en kvalitativ studie med intervjuer, gör att resultaten skiljer sig åt från tidigare skrivna uppsatser, då det inte är samma personer som intervjuats eller samma avgränsningar som gjorts.

2.2 Motivering för val av metod

Studien riktar sig till att förstå hur kvinnliga flyktingar i Sverige har upplevt statens bemötande av deras behov, och det var därför viktigt att studien skulle ske genom intervjuer där svaren kan jämföra den politik som styrs med intervjupersonernas världsbild. Anledningen till att jag valde semi-strukturerade intervjuer istället för strukturerade intervjuer är att jag ville få svar som målar upp personporträtt med fokus på känslor och välmående. Semi-strukturerade intervjuer som metod gör att frågorna som ställs ger större utrymme för tolkning och flexibilitet, och den som intervjuas kan forma frågorna med sina svar. Det finns även utrymme för intervjuaren att ställa följdfrågor till det som är oklart eller behöver utvecklas. Det är att föredra semi-strukturerade intervjuer till denna undersökning framför strukturerade intervjuer med slutna frågor, då dessa kan sakna relevanta alternativ att svara på och kan upplevas av respondenterna som att intervjuaren pressar dem på svar (Bryman, 2008:242-246). Kvalitativ metod är populär för feministiska undersökningar och passar därför även min undersökning, där jag träffade kvinnor för att få en inblick i deras liv (Bryman,

2008:441).

2.2.1 Trovärdighet och generaliserbarhet

När det diskuteras om tillförlitligheten i kvalitativ forskning tittar man på trovärdigheten, överförbarheten och pålitligheten. Dessa kan jämföras med validitet och reliabilitet i kvantitativ forskning.

Trovärdighet handlar om att forskaren ska övertyga läsaren att studiens resultat är trovärdiga. Detta sker om forskningen genomförts i enlighet med de regler som finns samt att resultaten rapporteras till de personer som deltagit i undersökningen, då det är deras sociala verklighet som studerats. Genom att bekräfta att forskaren uppfattat denna verklighet på rätt sätt har forskningen trovärdighet. Detta kallas även för respondentvalidering (Bryman, 2008:354). Att uppsatsen har transparens är ett annat sätt att uppfylla trovärdighet, där forskningsprocessen tydligt redogörs för läsaren så att de kan ta del av hur författaren resonerat kring sina metodval. Det kan sedan föras en diskussion kring resultaten (Ahrne&Svensson, 2011:27-28).

Även möjligheten att generalisera resultaten till en större population eller miljö, kan väga in på forskningens trovärdighet. Detta ses som kvalitativ forsknings svaghet då det till skillnad från statistiska undersökningar inte finns ett stickprov som studien genomförs på och som representerar populationen. Min studie går inte att generalisera till alla kvinnor som kommit som flyktingar till Sverige, då varje kvinna vald för studien bidrar med resultat på sitt egna sätt. Om jag väljer ännu en kvinna eller om jag tar bort en, påverkas resultatet. Min studie ger istället en bild av hur just de sex kvinnliga flyktingar jag valt till studien, upplever sina liv i Sverige (Ahrne & Svensson, 2011:28-29).

2.2.2 Etiska principer

Under intervjuerna togs det hänsyn till de etiska principer som gäller inom forskning. Respondenterna upplystes om informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa innebär att den deltagande får rätt information om syftet med studien och intervjun, att deltagande är frivilligt och sker med samtycke, att den som intervjuas är anonym och behandlas med största möjliga konfidentialitet och uppgifterna som

samlas in om personerna används bara i forskningsändamål (Bryman, 2008:131-132).

2.3. Urval

Jag valde att intervjua sex kvinnor som varit i Sverige i högst tio år och som kommit som flyktingar hit. Det var relevant med tio år som gräns på hur länge de varit i Sverige då detta innebär att vissa har varit i Sverige mer än fem år och fått medborgarskap, medan andra har varit i Sverige mindre än fem år och således inte har svenskt medborgarskap. Som svensk medborgare har man rösträtt och en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, vilket innebär att man kan vara med och delta i politiska beslut som påverkar ens liv (Migrationsverket, 2017). Detta är just en av punkterna på Nussbaums lista över centrala förmågor att innehava och en central del i Frasers teori om rättvisa. Det vore därför intressant att se hur kvinnor med medborgarskap och utan medborgarskap upplever sina rättigheter i Sverige.

De sex kvinnor som jag intervjuade kom från Syrien, Irak och Afghanistan. De är i åldrarna 22-50 år och har olika bakgrunder, religion och etniciteter. Kvinnorna som deltog i intervjun bestod av flest syrier. Det var enklast att få tag på frivilliga syriska kvinnor att ställa upp på intervju då de flesta kvinnor som flytt till Sverige de senaste tio åren är just från Syrien (SCB, 2018). Det deltog även en irakisk kvinna och en afghansk kvinna i intervjuerna.

Intervjuerna genomfördes på kvinnor i Västerås då jag har kontakter och enkel tillgång att ta mig till olika ställen i staden. De flesta av kvinnorna har flyttat runt i Sverige och bott i Norrland och Stockholm innan de bosatt sig i Västerås. Intervjuprocessen gick till på så sätt att jag kontaktade skolor med SFI och volontärarbetare på Röda Korset i Västerås. Jag skickade ut mitt missivbrev till arbetsgivare och rektorer och bad de återkomma att kontakta mig med frivilliga som ville ställa upp. På så sätt fick jag ett bra urval med tillräckligt många kvinnor som kan ge mig ett tydligt resultat inom den tidsmässiga ramen jag hade.

2.3.1. Tillvägagångssätt

Intervjuerna genomfördes på kvinnornas arbeten eller skolor i en lugn och trygg miljö där vi satt för oss själva. Kvinnan som intervjuades fick information om uppsatsen i förväg och jag berättade att jag skulle spela in intervjun på min mobiltelefon, endast för att lyssna igen och

anteckna ner svaren exakt som de är formulerade. Jag meddelade även att de när som helst kunde avbryta intervjun, be mig stoppa inspelningen eller välja att inte svara på någonting. Innan intervjun påbörjades förklarade jag vad jag menar när jag refererar till "svenska staten" i frågorna, och det är de statliga myndigheter som arbetar med flyktingmottagandet i Sverige - såsom migrationsverk, asylboende, kvinnohem, hvb-hem, statliga skolor med SFI etc.

Intervjuerna tog ca 30 minuter att genomföra men tiderna varierade från person till person. Totalt gjordes sex intervjuer, fem av dessa var med arabisktalande kvinnor som fick välja om de ville svara på svenska eller arabiska. De flesta valde att svara på arabiska då de kände att de kan prata mer öppet då. Det var två kvinnor som försökte svara det mesta på svenska, dessa kvinnor har jag kallat för Benin och Diana i uppsatsen. Mina språkkunskaper var till min fördel i denna undersökning, då respondenterna svarade precis som de menade och språket begränsade inte för hur mycket de kunde uttrycka sig. Till transkriberingen av intervjuerna skrev jag ner arabiskan översatt till svenska. De svar som jag fick på svenska skrev jag bara rakt av, och på så sätt skiljer sig vissa svar med grammatikfel. De kvinnor som valde att svara hela intervjun på arabiska har jag valt att kalla för Huda, Amal och Zahra i uppsatsen.

En av intervjuerna gjordes med en tolk i Dari och det var den afghanska kvinnan jag intervjuade som inte kunde svenska, som jag har valt att kalla för Parisa i uppsatsen. Denna intervju skrev jag ner på tolkens svenska som var flytande och grammatiskt korrekt. Det jag märkte när jag använde tolk för intervjun var att intervjun kändes mindre personlig. Det blev inte ett lika intimt samtal mellan mig och kvinnan, och hon kanske kände sig begränsad i sina svar då det var en manlig tolk på plats. Jag var även rädd att tolkningen av frågorna kunde få ändrad mening när det inte var jag själv som översatte. Intervjun tog mycket längre tid när det gjordes med tolk, men fungerade ändå och gav utförliga svar.

Det var flera respondenter som blev mer känsllosamma under intervjutillfället, detta märktes särskilt vid frågan om de känner att de får leva sitt liv på sitt egna sätt i Sverige, där tre kvinnor började gråta. Det var tufft att se dem bli känsllosamma men det gjorde även samtalet mer intimt och personligt.

2.3.2. Formandet av intervjufrågorna

Intervjufrågorna valde jag att forma främst efter Nussbaums lista över centrala mänskliga funktionsförmågor som krävs i varje land för att kvinnor ska kunna leva på bästa sätt. Punkterna på listan är breda och innehåller flera ämnen i sig, där en punkt kunde forma flera frågor att ställa. Det blev sammanlagt 15 stora frågor och sedan följdfrågor till dessa, som styrdes av svaren på den som intervjuades.

Den första punkten på Nussbaums lista handlar om ”liv”, där kvinnor ska kunna leva ett normalt liv utan att dö i förtid eller av att livet blivit så förkrympt att det tappar sin mening. Denna punkt har jag valt att använda som en utgångspunkt för resterande funktionsförmågor som ska uppfyllas. Svaren på alla frågor skapar ett svar på den första punkten. Jag valde att ta bort punkt åtta på listan från min undersökning. Denna punkt heter ”andra arter” och beskrivs att personen ska ”kunna leva med omsorg i relation till djur, växter och naturen”. Detta tyckte jag inte var lika relevant som resterande punkter och att det förmodligen inte hade skiljt sig på hur kvinnliga flyktingar i Sverige upplever detta, jämfört med kvinnor som är födda i Sverige. Därför formade jag inte någon intervjufråga av denna punkt, utan strök den från min undersökning. Resten av frågorna utgår från de nio punkter som finns på Nussbaums lista och det framgår tydligare exakt hur frågorna är formulerade under avsnittet med resultat och analys.

2.4. Kritisk granskning av metoden

En nackdel med metoden är att det inte går att generalisera studien till andra kvinnliga flyktingar i Sverige. Även att urvalet inte blev så varierat, utan bestod till stor del av kvinnor med samma bakgrund, kan ses som en nackdel. Det var mest arabiska kvinnor som jag intervjuade och som hade kommit hit med sina familjer. Ett mer varierat urval hade varit intressant då detta förmodligen även hade gett ett ännu bredare resultat. Det kan ses som en svaghet att den dari-talande kvinnan inte fick en chans att uttrycka sig på samma sätt som de andra kvinnorna, utan behövde hjälp av en tolk. Som tidigare skrivet har även användandet av tolk sina brister. Jag var även medveten om risken för intervjuareffekt, där svaren blir olika beroende på vem som ställer frågorna, och hade detta i åtanke medan jag genomförde

intervjuerna (Esaiasson et al, 2012:267). Även det faktum att intervjuerna spelades in kan ha inverkat på hur pass ärliga och öppna kvinnorna var under intervjun. En nackdel med kvalitativa intervjuer där intervjuaren är på plats är att man aldrig kan veta ifall respondenterna vågar tala sanning, eller håller tillbaka på mycket som de egentligen hade velat berätta. På så sätt kan enkätintervjuer nästan vara mer passande för känsliga frågor då det inte medför en intervjuareffekt och fler vågar svara ärligt eftersom de är anonyma på ett annat sätt. Enkätundersökningar kan dock leda till dålig validitet och reliabilitet när det uppstår frågor om gradering av känslor på detta vis (Bryman, 2008:229).

3. Martha Nussbaums teori

Till studien har jag främst använt Martha C Nussbaums teori om hur kvinnor ska kunna uppnå social rättvisa i sina liv. Nussbaum, som är en amerikansk professor i etik och rätt, har forskat om feminism och social rättvisa. Hon har arbetat tillsammans med nationalekonomen Amartya Sen kring begreppet om mänsklig förmåga (the capability approach) men har utvecklat sin egen definition av begreppet separat från Sens. Nussbaum fokuserar på kvinnor i sin teori då hon är övertygad om att de utstår fler utmaningar i samhället på grund av att de är just kvinnor. Nussbaum väljer även ut relevanta förmågor att fokusera på för att uppnå jämlikhet mellan könen, vilket Sen inte gör i sin teori (Robeyns, 2003:63). Hon utgår från centrala mänskliga förmågor som blir till politiska mål, i liberala politiska sammanhang. Nussbaums åsikter om de konstitutionella principer som varje lands regering bör anta för att skydda de mänskliga rättigheterna inom dess invånare, kan tillämpas på kvinnliga flyktingar i Sverige för att se hur de upplever sina rättigheter inom den svenska staten (Nussbaum 2002:24).

3.1.1 Lista över universella normer

Nussbaum listar värdefulla förmågor som universella normer, som i sin tur kan bilda en grund för centrala konstitutionella principer som medborgarna har rätt att kräva av sin stat (Nussbaum 2002:24, 32). Nussbaum väljer att betona kvinnors position i utvecklingsländer, som hon beskriver som lidande av ”akut brist på förmåga”. Kvinnans behov i ett utvecklingsland kan jämföras med behoven i industriländer, såsom Sverige, och det kan jämföras hur samhällena handskas med dessa behov. Därmed kan det utvecklas en universell

feministisk politik som främjar kvinnors rättigheter i alla samhällen (Nussbaum 2002:26). En lista på universella normer kan skapa grundläggande politiska principer i alla länder som beräknar hur väl ett land främjar mänsklig livskvalitet i förhållande till ett annat (Nussbaum, 2002:57-58) (Robeyns, 2003:68).

Nussbaum beskriver listan över centrala mänskliga förmågor som representativ för den möjlighet till liv som kvinnor ska ha, då vissa funktioner i en människas liv fungerar som ett centralt verktyg vars saknad kännetecknar en saknad av ett mänskligt liv (Nussbaum, 2002:100). Nedan presenteras Nussbaums universella lista över centrala mänskliga funktionsförmågor.

3.1.1. De centrala mänskliga funktionsförmågorna

1. **Liv.** Att man lever ett normalt liv där man inte dör i förtid eller där livet inte blir så förkrympt att det tappar sin mening.
2. **Kroppslig hälsa.** Att kunna ha en god hälsa och reproduktiv hälsa med tillgång till näringsrik mat och tak över huvudet.
3. **Kroppslig integritet.** Att kunna röra sig fritt från olika platser, bestämma över sin kropp, gå säker för våldsamma och sexuella överbegrepp och familjevåld samt ha möjlighet till sexuell tillfredsställelse och ett fritt val om man vill ha barn eller inte.
4. **Sinnen, fantasi och tänkande.** Att kunna föreställa sig saker och ting och resonera fritt genom sina sinnen, fantasi och tänk som också formas av akademiska kunskaper såsom läskunnighet, matematiska och naturvetenskapliga kunskaper. Man ska även kunna uttrycka sig fritt inom religion, litteratur och musik samt ha en garanterad yttrandefrihet och religionsfrihet. Man ska på sitt egna sätt kunna söka efter det man finner är meningen med livet och kunna ha njutbara upplevelser där onödig smärta undviks.
5. **Känslor.** Att kunna ha relationer till individer och saker utanför sig själv och kunna få visa och uppleva känslor fritt och älska, sörja, längta, känna tacksamhet och berättigad vrede. Man ska få uppleva känslomässig utveckling som inte ska behöva störas av traumatiska upplevelser eller ohälsosamma förhållanden.
6. **Praktiskt förnuft.** Att kunna få kritiskt reflektera över hur man vill leva sitt egna liv och kunna forma en föreställning om det goda.

7. **Samhörighet**

A) Att kunna känna samhörighet, leva tillsammans med andra och delta i olika former av sociala interaktioner, knyta vänskapsband, ha sinne för rättvisa och medkänsla. Genom att försvara föreningsfriheten och den politiska yttrandefriheten, kan en sådan samhörighet skapas och bevaras inom institutioner.

B) Att kunna bli behandlad lika värdefullt som alla andra, slippa förödmjukelse och få forma den sociala bas som krävs för självrespekt. Man ska kunna skyddas mot diskriminering baserad på ras, kön, sexuell läggning, religion, kast, etnicitet eller nationellt ursprung. I yrkeslivet ska man ha likvärdiga förutsättningar och meningsfulla relationer med arbetskamrater där det pågår en ömsesidig förståelse.

8. **Andra arter.** Att kunna leva med omsorg i relation till djur, växter och naturen.

9. **Lek.** Att kunna skratta och få delta i samt njuta av fritidsaktiviteter och lek.

10. **Kontroll över den egna omgivningen.**

A) **Politik.** Att kunna ha rätt till politiskt deltagande där man kan delta i politiska beslut som är avgörande för ens egna liv. Man ska även ha en skyddad yttrande- och föreningsfrihet.

B) **Det materiella.** Att kunna inneha egendom. Man ska kunna ha en äganderätt och kunna söka arbete på samma villkor som andra. Man ska inte behöva sättas i fängsligt försvar utan grund.

Om någon av punkterna på denna lista brister, så kompenseras detta inte av mer av något annat på listan (Nussbaum 2002:106-109). Nussbaum tydliggör dock att hennes lista över centrala förmågor, inte motsvarar en fullständig rättviseteori, utan fungerar bara som ett verktyg för att ställa krav på rättvisa. Listans syfte är att ge ett perspektiv på hur sociala och politiska institutioner kan forma sin policy för att förse kvinnor med de bästa förutsättningarna och möjligheterna till ett bra liv. Nussbaum betonar att alla människor bör tillskrivas dessa förmågor, men att det sedan är upp till staten och den offentliga planeringen att förverkliga detta (Nussbaum, 2002:103).

3.2. **Kritik mot Nussbaums teori**

Nussbaums lista över universella värden att tillämpa i varje lands politiska styre, möter

kulturrelativistisk och postkolonial kritik. Det kulturrelativistiska argumentet motsäger universella mänskliga rättigheter i allmänhet då de ses som grundade i den kulturella imperialismens idé om att västerländska normer är viktigare än andra kulturer. Den kulturella imperialismens menar att det bör implementeras västerländska liberala principer på styren i andra delar av världen. Michael North skriver om kulturrelativismens argument mot universella principer, som följer och betonar att ingen kultur ska ses som viktigare än en annan (North, 2005:41-42). Även ur ett postkolonialt perspektiv kritiseras det att västerländskt synsätt försöker genomsyra världspolitiken, då det bland annat raderar föreställningar inom andra kulturer och minskar möjligheter för folk att uttrycka sig. Enligt kulturargumentet behöver inte de normer som finns inom kulturer nödvändigtvis vara dåliga normer, då det inte per automatik innebär att kvinnor är förtryckta eller inte lever lyckliga liv (Nussbaum, 2002:65).

Även västerländsk feminism, vilket Nussbaums teori går under, har pekats ut som exkluderande olikheter i kulturer och olika könsmaktsordningar. En universell feministisk analys behöver ta hänsyn till lokala särdrag och kulturella normer för att fungera för alla. Den feministiska analysen kräver intersektionalitet vilket innebär att det även inkluderas aspekter och relationer till klass, etnicitet, kön, religion och sexualitet. Den postkoloniala feminismen kritiserar en västerländsk universell feminism då det samlar kvinnor världen över under samma kollektiv och skapar en homogen, representativ uppfattning av kvinnan (Mohanty, 2006:12-13).

En lösning som framhävs ur kulturrelativistiskt och postkolonialt perspektiv är att kvinnors positioner kan stärkas genom att normativa kriterier istället tillämpas i bottom-up styre som kommer inifrån ett samhälle, på en lokal nivå. På så sätt tas det hänsyn till de lokala särdrag och kulturer som varje samhälle omfattar.

3.2.1. Nussbaums försvar av sin teori

Nussbaum förvarar sin teori med att främst påstå att en lösning som växer fram ur ett bottom-up styre är dömt att misslyckas. Hon nämner att människan alltid lånat idéer av andra och stärker sin tes med Aristoteles argument om att människan alltid i allmänhet strävar efter det

som är gott (Aristoteles 1993:101). Det ”goda” i detta fall finns där feminism och demokrati finns. Hon framhäver att genom universella principer att basera en kvinnas frihet på, kan det strävas efter de bästa föreställningarna man kan hitta istället för lokala föreställningar (Nussbaum, 2002:74). Hon försvarar även sin teori med att påstå att kvinnor med politiska valmöjligheter inte behöver utesluta deras val av kultur eller traditionella livsstilar. I kulturargumentets kritik av universella principer ignoreras kvinnors kamp i olika delar av världen, där kvinnors protester mot förtryck osynliggörs. Hon svarar även på postkolonial kritik med att det behövs ett universellt perspektiv med kriterier att följa för att peka ut de skadliga traditionella sedvanor som finns inom mångskiftande kulturer och som hotar andra element inom kulturen (Nussbaum 2002:77-78). En universell måttstock kan även agera som ett exempel på hur varje människoliv kan främja sin frihet och sitt självbestämmande (Nussbaum 2002:85). Nussbaum betonar även att det inte går att jämföra lycka och olycka i två olika världar, då kvinnor som är olyckliga i väst antagligen är det av andra skäl än kvinnor som är olyckliga i utvecklingsländer (Nussbaum, 2002:66).

Nussbaums teori kretsar kring västerländska liberala idéer vilket går att diskutera i min undersökning om hur hennes teori stämmer överens i Sverige på kvinnliga flyktingar som flytt från länder i konflikt och fattigdom. Hur tillämpas universella liberala principer på människor som gått under andra principer hela livet, eller som inte är medborgare i ett land ännu?

3.3. Nancy Frasers teori om rättvisa

Nancy Fraser studerar hur rättvisa kan uppnås och politiska rum kan upprätthållas i en globaliserad värld. Tankar och idéer om hur man uppnår rättvisa har idag sträckt sig internationellt genom människorättsaktivister och feminister som kritiserar strukturer där orättvisa upprätthålls. Rörelser som dessa utmanar rättvisa från att endast existera bland medborgare i en stat och kritiserar rättvisa som genomsyras av ”västerländskt” tänk. Fraser ställer frågor om ”vad”, ”vem” och ”hur” relaterat till rättvisans mått, där hon lyfter olika antaganden om hur det rätta måttet för att uppnå rättvisa ser ut samt vad för problem dessa mått medför. En allmänt accepterad form av rättvisa är att det byggs för medborgarna inom territoriella gränser i sina nationalstater. Det är detta synsätt som jag valt att fokusera på i min

undersökning om hur svenska medborgare och icke-svenska medborgare uppnår rättvisa inom svenska statens gränser (Fraser, 2008:1).

En rättvisa som endast uppnås inom en stats gränser lyfter som problematisk då den främst genomsyras av den västerländska nyliberala marknaden som innebär en rättvisa som inte är skapad av alla och kanske inte passar för alla heller. Det hindrar medborgarna i globalt fattiga länder att utöva inflytande över rättvisan inom de nationella ramarna. Därmed uppstår det ett problem inom territoriella gränser om ”vem” som påverkar rättvisebesluten; är det medborgare i en stat, globala problem eller transnationella rörelser? Fraser frågar även på vilken nivå rättvisefrågor ska beslutas om, där den nationella tillhörigheten och människors rätt att delta i beslut som påverkar deras liv, ses som avgörande. Här uppstår det ett centralt problem om ”vem” eller ”vad” som räknas som ett rättviseproblem (Fraser 2008:1-11). Detta kan kopplas till kvinnliga flyktingar i Sverige och hur de uppnår rättvisa inom svenska statens gränser, utan medborgarskap. Kan de delta i beslut som påverkar deras liv eller räknas kvinnliga flyktingar som ett rättviseproblem?

Fraser skriver att ett erkännande av kvinnors rättigheter och av minoriteter kräver att man tittar bortom en stats territoriella gränser och siktar på att nå internationellt stöd (Fraser, 2008:12-15). Vi kan se detta i hur feminismen idag driver en internationell kamp mot lokala patriarkala utövningar och sammanför olika grupper världen runt i syfte att förändra strukturellt förtryck. Här avvisas den statliga ramen med argumentet att kvinnors liv påverkas lika mycket av de processer som sker inom en stats gränser som utanför den. Den statliga ramen ses istället som ett verktyg som upprätthåller orättvisor med sina styrkor som förtrycker många kvinnors röster. Att uppnå rättvisa har ändrat fokus från vem som äger vad inom en stat, till vem som idag räknas som tillhörande en stat och vilket samhälle som är det relevanta för en (Fraser, 2008:112-113). Genom denna teori kan vi se om den svenska staten upprätthåller orättvisor och exkluderar kvinnliga flyktingar från möjligheten att få sina röster hörda. Det uppstår ett dilemma om när kvinnliga flyktingar räknas som tillhörande den svenska staten och hur mycket tillhörigheten för de kvinnor som inte har ett svenskt medborgarskap, skiljer sig från de som har.

3.3.1. Transnationell feminism

Fraser skriver om hur feministisk energi har spridits över världen och hur det har funnits en tendens att underordna sociala kamper till kulturella kamper där en politik som har handlat om omfördelning, nu har blivit till en politik av erkännande (Fraser, 2008:105-106).

Den feministiska politiken idag beskriver felfördelningar och misskännande som orsaker till orättvisa. Feminismen riktar sig till att synliggöra det som Fraser väljer att kalla ”felinramning”, som uppstår inom en stat vars ram är byggd på strukturer av orättvisa och det politiska utrymmet som skapas sker på bekostnad av de som nekas chansen att påverka systemet. I sådana fall kan inte en kamp mot felfördelning och misskännande lyckas. Felinramning är en central punkt som konfronteras inom transnationell feminism och det synliggör den tredje dimensionen som krävs för att uppnå rättvisa bland kön, vilket är representation. Genom en rättvis representation inom politiken i en stat kan det försäkras att kvinnors röster hörs och att en mer rättvis politik styrs. Den transnationella feministiska politiken kan anpassas på kvinnliga flyktingars rättigheter i Sverige där en fullständigt rättvis politik för kvinnor och minoriteter kräver en tredimensionell lösning, med en rättvis omfördelning av resurser, rätt erkännande av sociala grupper och dess kamper samt en integrering i politiken av en relevant representation för rättvisa. Enligt Fraser behöver dessa tre punkter samarbeta på ett balanserat sätt inom en stat för att rättvisa ska uppnås (Fraser, 2008:112-115).

4. Sex kvinnors berättelser

4.1. Uttryckande och välmående

Här redovisas en presentation av kvinnorna jag intervjuade utifrån frågor jag ställde relaterade till uttryckande och välmående. Frågorna utgick från Nussbaums lista och behandlar om de känner att de känner sig fria att uttrycka sig inom sin religion och politiska åsikt i Sverige, hur deras hälsa är och deras uppfattning av den svenska medicinska vården, samt vad de gör på sin fritid. Dessa frågor hör ihop med punkterna om ”kroppslig hälsa”, ”kroppslig integritet”, ”sinnen fantasi och tänkande”, ”samhörighet”, ”lek” och ”kontroll över den egna omgivningen”.

Benin är 42 år från Irak. Hon flydde från kriget och kom till Sverige år 2008. Benin kom med sin man och två söner och hon flydde främst för att hennes barn skulle få ett bättre liv. Efter att ha flyttat runt mycket bor Benin idag i ett hus hon trivs i med sin familj, och hon arbetar som modersmåls lärare. Hon har permanent uppehållstillstånd och ett svenskt medborgarskap. Benin känner sig fri att uttrycka sig både religiöst och politiskt i Sverige, men hon är inte religiöst praktiserande av sig och inte heller politiskt aktiv. Hon har bra hälsa men tycker att den medicinska tillgången inte är så bra i Sverige. På sin fritid går hon till gymmet och ibland även på fester och till restauranger med sin familj och vänner.

Huda är 42 år från Syrien. Hon flydde några månader efter att kriget började och kom till Sverige år 2011, då hon tänkte att det var det bästa landet att bo i och hon hade redan sin syster här. Huda kom med sin man och sina två barn. Hon har permanent uppehållstillstånd och ett svenskt medborgarskap och arbetar idag i Västerås stadshus. Huda tycker att hon kan uttrycka sin religion och politiska åsikt fritt i Sverige. Hon är praktiserande kristen och går till kyrkan ofta. Hon har skapat en körförening för kvinnliga kristna flyktingar i Sverige, där hon är engagerad flera gånger i veckan. Hon var politiskt engagerad i Syrien och önskar att hon kan vara det här också men känner att hennes svenska begränsar henne. Huda har bra hälsa och tycker att Sverige har bra medicinsk vård, även om det tar lång tid att få hjälp ibland. Utöver körföreningen spenderar Huda sin fritid med sin familj och tränar när hon hinner.

Diana är 22 år från Syrien. Hon flydde från kriget och kom till Sverige år 2014. Hon var 18 år när hon kom hit med sina föräldrar och sin äldre bror. Hon har idag permanent uppehållstillstånd men inte ett svenskt medborgarskap än. Diana tycker att hon kan uttrycka sig fritt religiöst och politiskt i Sverige. Hon går till kyrkan ofta och är med i samma körförening som Huda har skapat. Hon berättar att hon uttrycker sin religion mer i Sverige än vad hon uttrycker sig politiskt då hon inte är insatt i politik. Diana har bra hälsa och inga sjukdomar, men hon tycker allmänt att den medicinska vården inte är perfekt, och att det var bättre i Syrien där hon kunde få starka mediciner utan recept. Förutom att vara engagerad i kyrkan och kören brukar Diana gå till gymmet med sina vänner på sin fritid.

Amal är 38 år från Syrien. Hon flydde från kriget och kom till Sverige år 2013. Först flydde

Amal och hennes familj till Egypten och sedan till Turkiet men de kunde inte leva i något av de länderna. Hennes man och son är palestinier så de räknas som statslösa och kan inte få medborgarskap i varken Syrien, Egypten eller Turkiet. Amal berättar att hon flydde till Sverige mest på grund av hennes barn. Idag har de permanent uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap. Amal tycker att hon kan uttrycka sig fritt både religiöst och politiskt i Sverige. Hon har bra hälsa men tycker att Sveriges medicinska lagar är komplicerade och att det tar lång tid innan man får tid hos läkare. Idag arbetar Amal som modersmåls lärare och på fritiden umgås hon bara med sin familj. Hon säger att hon inte hinner göra någonting för sig själv på sin fritid då hon har långa arbetstider och kommer hem sent.

Parisa är 30 år från Afghanistan. Hon kom till Sverige år 2015 med sin man och två barn. Parisa flydde från fattigt liv och från familjeproblem i Afghanistan. Hon skiljde sig från sin man av politiska skäl när hon kom till Sverige. Parisa har inte uppehållstillstånd än och läser fortfarande på SFI. Hon har bra fysisk hälsa och tycker det är bra vård i Sverige, men hon mår psykiskt dåligt då hon är omringad av människor som dömer henne för att hon är skild. Hon tycker att hon kan uttrycka sin politiska åsikt fritt i Sverige men inte sin religion på samma sätt. Som muslim blir hon utsatt för särbehandling för att hon har hijab. Hon brukar inte gå till moskén av rädsla att bli dömd av andra afghanska kvinnor och män, då hennes situation ser annorlunda ut. Hon är inte med i sociala föreningar och går inte utanför huset på sin fritid då hon är i en pressad situation där hon försöker hålla sig undan mycket folk. Parisa berättar att hon spenderar mesta delen av sin tid på Röda Korset med sina studier, för hon känner sig mest trygg där.

Zahra är 43 år från Syrien och kom till Sverige år 2013. Hon flydde från kriget och kom med sin man och deras fem barn. Hon berättar att de flydde mest av rädsla för att barnen skulle drabbas i kriget. Hon har uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap. Hon gillar inte att prata politik och berättar att hon blir utsatt för rasistiska och islamofobiska kommentarer och blickar på grund av att hon har hijab. Hon går inte till moskén i Sverige men hon brukade gå ibland i Syrien. Hennes hälsa är bra i övrigt men hon känner sig alltid trött och slut. Hon tycker inte att det är bra medicinsk vård i Sverige då det är långa köer för att få tid och det är svårt att få recept på tyngre medicin. Hon berättar att hon ibland känner sig i behov av

ångestdämpande eller anti-depressiva men att hon inte får tillgång till det i hennes position. På fritiden umgås hon med sin familj. Zahra är inte med i sociala föreningar då hon inte har tid för det och hon har ingen fritid för sig själv heller, vilket hon önskar att hon hade. Hon känner dock att det finns föreningar som hon skulle vilja delta i men det är hennes brist på fritid som begränsar henne.

4.1.1. Uttryckande och välmående kopplat till Nussbaums teori

Genom att fråga hur fria kvinnorna upplever sig vara i sitt uttryckande av religion märkte jag att de kristna känner sig väldigt fria medan muslimerna känner sig mer begränsade då de blir utsatta för islamofobiska reaktioner på grund av deras klädsel. Kvinnorna går inte heller till moskén här på samma sätt som de kristna ofta går till kyrkan. Detta begränsar muslimernas religionsfrihet. Vad gäller yttrandefrihet i allmänhet tyckte alla kvinnor att de har den rättigheten i Sverige, i större utsträckning än i sina ursprungsländer.

De kvinnor jag intervjuade hade alla en bra fysisk hälsa men alla upplevde den medicinska tillgången i Sverige som dålig, jämfört med i deras hemländer. De berättade att det är svårare att få recept på starkare medicin i Sverige och att det dröjer lång tid innan man får en läkartid. Den psykiska hälsan verkade sämre på några av kvinnorna, då många blev väldigt känslösamma bara vid intervjun när de behövde återuppleva smärtsamma minnen. Att processen för att få läkartid eller tid hos psykolog är lång och utdragen påverkar förmågan till att ha en bra och reproduktiv hälsa. Även den begränsade tillgången av medicin påverkar detta, då det samtidigt begränsar tillgången till anti-depressiva och ångestdämpande medicin vilket några av kvinnorna skulle kunna vara i behov av och som en kvinna även sa att hon behövde.

Flera av kvinnorna känner att de inte har tid för sig själva utan spenderar sin fritid med sin familj. Detta innebär att de berövas förmågan att kunna njuta av fritidsaktiviteter.

4.2. Det svenska bemötandet

Jag ställde frågor till kvinnorna om hur de upplevde det allmänna bemötandet av deras ankomst, om de kände skillnader i hur männen blev bemötta, vad de har för akademisk

bakgrund och om de känner att de kan delta i politiska beslut som påverkar deras liv i Sverige. Dessa frågor är kopplade till punkterna om ”sinnen, fantasi och tänkande” och ”kontroll över den egna omgivningen”. Jag frågade även om de känner sig besvikna över någonting inom svenska staten och om de i sådana fall känner att de får uttrycka sin vrede fritt. Denna fråga är kopplad till punkten om ”känslor” som handlar om att man ska få visa och uppleva känslor fritt. Här nedan presenteras svaren och citat från respondenterna.

Benin upplevde ett allmänt bra bemötande av hennes ankomst. Hon upplevde lite skillnad mellan hur de bemötte henne och hur de bemötte hennes man och berättar att det var för att han träffade personalen på Migrationsverket mer än henne. Medan hon tog hand om deras söner skötte hennes man det administrativa. Det som var jobbigt när de kom till Sverige var att hitta boende. De fick flytta runt väldigt mycket, bodde svart och i andrahand, innan dom kunde bosätta sig i ett boende som de trivdes i. Benin hade en dålig upplevelse av Arbetsförmedlingen och vill inte bli arbetslös igen och tvingas gå tillbaka dit.

”Arbetsförmedlingen har inte hjälpt mig alls när jag ville jobba. Jag har väntat flera månader tills jag fick en handläggare och den här kvinnan jag har träffat henne bara två ggr under hela året. När jag fick praktikplats och ville ha hjälp av handläggaren, jag fick vänta i flera månader innan jag fick en tid. Min chef på mitt jobb nu hon sa att några av er dom ska sluta jobba med oss, jag tänkte att jag ville inte tillbaka till arbetsförmedlingen igen. Jag fick den där dåliga känslan igen.”

Benin hade tillräckligt med akademiska kunskaper för att klara sig i det svenska samhället när hon kom och är i grunden utbildad ekonom, men hon tror att hon hade klarat sig bättre om hon hade läst sin utbildning här. Idag arbetar hon som lärare men önskar byta jobb till något inom ekonomi, vilket har varit svårt för henne. Hon känner att hon kan vara med och delta i politiska beslut som påverkar hennes liv i Sverige, då hon får rösta och uttrycka sig politiskt. Hon säger dock att det kanske inte gör någon skillnad om man klagar eller uttrycker missnöje, vilket hon upplevde att det inte gjorde när hon klagade på Arbetsförmedlingen. För henne känns det som att fler lyssnar på klagomålen från kvinnor som har bott i Sverige längre och arbetat mer. Det hon är besviken över med det svenska bemötandet är just boendesituationen

och arbetsförmedlingen, vilket hon tror kan göras enklare för flyktingar som kommer. Även SFI tyckte hon gick långsamt och hon säger att det ibland kändes som att lärarna behöll henne där så länge det gick för att de skulle få pengar för det. Hon berättar att det kändes som att hon aldrig blev bra på det svenska språket då hon alltid var bland andra som hon kunde prata arabiska med.

Huda var allmänt ganska missnöjd med det svenska bemötandet. Hon var besviken över att migrationsverket inte trodde på deras historia. Huda upplevde ingen skillnad i hur de bemötte henne jämfört med hennes man, hon tyckte att båda blev dåligt behandlade. De flydde från kriget i Syrien som politiska flyktingar, och hon berättar för mig att när de kom fram till Sverige blev de dömda till fängelse i Syrien, då de hade varit kritiska mot Assad-regimen.

”Vi fick inte likadant bemötande i Sverige som andra syriska flyktingar. När vi väl sökte asyl behandlade migrationsverket oss dåligt och jag kände att handläggaren var väldigt otrevlig mot både mig och min man. De valde att inte tro på vår historia och gav oss inte permanent uppehållstillstånd. Vi blev väldigt ledsna när vi hörde att våra vänner och andra runt omkring oss fick PUT men inte vi som till en början bara fick tillfälligt uppehållstillstånd. Efter en kort period ändrades lagen till att alla syrier skulle få PUT och då fick vi också det. Detta skedde när vi hade varit här i ca två år redan.”

Huda hade tillräckligt med akademiska kunskaper för att klara sig i det svenska samhället och är utbildad musiklärare i Syrien men arbetar inte inom det idag för att musikkulturen skiljer sig mycket i Syrien och Sverige. Hon jobbar nu på Västerås stadshus och säger att hon aldrig trodde att hon skulle arbeta på ett kontorsjobb, men hon trivs bra och är tacksam att hon hittade ett så bra jobb på kort tid. Då Huda får rösta, känner hon att hon kan delta i politiska beslut som påverkar hennes liv i Sverige. När jag frågade Huda om hon känner sig besviken över någonting inom svenska staten så svarade hon Arbetsförmedlingen som hon inte tyckte var användbara alls.

”Arbetsförmedlingen var jag besviken på, det var den sämsta myndigheten jag har haft kontakt med. Jag fixade jobb själv men min handläggare återkom aldrig med någon feedback eller

stöd för mig. Jag förstår inte ens varför jag hade en handläggare då hon aldrig ens svarade på mina mejl eller samtal.”

Jag frågade om hon känner att hon får chans att uttrycka sin vrede eller sitt missnöje fritt i Sverige och hon svarar att det tycker hon att hon får, men att det inte alltid hjälper även om man klagar. Det leder inte alltid till förändring.

Diana är nöjd med det allmänna bemötandet av deras ankomst, men det var lite krångel med boende berättar hon. De fick fixa lägenhet på egen hand och i början var det svårt utan kontakter. Hon märkte ingen stor skillnad i hur de bemötte henne jämfört med hennes pappa och bror, men hon märkte att intervjuerna på Migrationsverket dröjde mycket längre med männen i familjen än med henne och hennes mamma. Hon hade tillräckligt med akademiska kunskaper för att klara sig i samhället men kände sig frustrerad som inte kunde språket i början men det var också en anledning till att hon lärde sig det snabbt. SFI gick jättebra för henne. Diana känner att hon inte har möjlighet till att påverka politiska beslut i Sverige då hon inte har möjlighet att rösta utan ett svenskt medborgarskap. Det Diana är missnöjd över med svenska staten är segregeringen och hur hon har svårt att känna sig svensk och att få svenska kompisar. Hon bor på en förort i Västerås där det inte bor många svenskar, på så sätt känner hon en uppdelning berättar hon.

”Vi var tvungna att flytta dit och vi inte hittade någon annan lägenhet i andra hand, men jag vill inte bo där längre. Från dagen som vi kom till Sverige, migrationsverket hjälpte bara med ekonomisk hjälp men inte med boende. Arbetsförmedlingen hjälpte inte alls, det är jättekonstigt hur dom arbetar. Det bara ett verktyg som finns men inte hjälper.”

Diana känner också att hon inte kan uttrycka sin vrede helt fritt i Sverige då det inte skulle leda till förändring.

”Jag känner om jag blir arg på ett problem som har hänt jag känner mig jag har inte rätt att klaga, eftersom det kommer inte göra skillnad om jag klagar. Det känns dom tar emot dom som klagar som är svenskar, för dom har mer koll och har rätt att klaga. Men det stämmer

inte. Vi har ju rätt att klaga och dom måste ta emot vårt klagomål.”

Amal upplevde ett vanligt bemötande men hon berättar att hon förväntade sig att det skulle vara bättre. Hon trodde inte att hon skulle flytta runt så mycket men hon säger också att det känns som standard när man flyr till ett land. Hon upplevde ingen skillnad i hur de bemötte henne jämfört med hennes man. Hon berättar att SFI gick bra och att hon är nöjd med det. Arbetsförmedlingen var sämre än förväntat men hon tyckte ändå att hon fick lite nytta av dem när hon väl kommit in i deras system och hur de arbetar.

Amal hade tillräckligt med kunskaper för att klara sig i det svenska samhället. Hon är utbildad arabiskalärare från Syrien och arbetar nu som modersmåls lärare där hon får undervisa i arabiska. Hon säger att hon har haft tur som får jobba inom det hon älskar. Amal röstar inte, men mest för att hon inte förstår vad partierna står för. Hon har tänkt läsa på mer om partierna så att hon kan rösta på någonting i det kommande valet, då hon har medborgarskap och har rätten att rösta. Ändå känner hon att hon inte kan vara med och delta i beslut som påverkar hennes liv.

”Politiker säger att de påverkar besluten via människorna men jag vet att egentligen fattar de besluten själva. Det är den uppfattningen som jag alltid haft om politik och demokrati och därför ser jag ingen poäng i att rösta eller ens försöka delta i beslut som påverkar mitt eget liv. Jag vet att det inte kommer att göra någon skillnad i längden.”

Det hon är besviken över med svenska staten är integrationsprocessen. Hon nämner att hon har haft svårt att ens få kontakt med svenskar och tycker de är väldigt stängda. Hon deltar inte i sociala föreningar med andra då hon tycker att det finns en uppdelning där.

”Många föreningar handlar om intressen och religion. Jag vill gärna vara med och delta i sociala föreningar, men det är många som tycker att jag inte passar in. Bland muslimerna är det många som inte vill ha med mig för att jag inte har hijab tror jag. Jag känner mig dömd där och bland kristna känner jag att jag inte hör hemma, då de ofta samlas i kyrkan och gör religiöst bundna aktiviteter.”

Hon är även besviken över sjukvården i Sverige och berättar hur svårt hon hade att föda barn då hon fick dålig hjälp. Nu är hon gravid igen och berättar att hon är rädd för förlossningen och hon skulle önska prata med en psykolog om sin rädsla. När jag frågar om hon känner att hon kan uttrycka sitt missnöje fritt så svarar hon att hon kan göra det i Sverige men att hon inte tror att det skulle leda till någon förändring. Hon säger att det känns lönlöst.

Parisa har en ganska vanlig bild av det allmänna bemötandet av hennes ankomst. Hon tycker att Migrationsverket ger bra information och hon bor i ett kvinnohem nu genom dem. Hon tycker dock att pengarna hon får varje månad inte räcker till mer än mat, och hon blir på så sätt begränsad i sin frihet. Parisa kände ingen skillnad i hur de bemötte henne jämfört med hennes man och hon berättar att hon fick mycket bra hjälp av svenska staten när hon gick igenom med sin skilsmässa. Hon hade inte någon utbildning från hemlandet och hon tycker inte att hon haft tillräckligt med akademiska kunskaper för att klara sig i det svenska samhället. Hon blev bortgift som 13-åring och har inte haft möjlighet att utbilda sig sedan dess, men hon hoppas att hon kan utveckla sina kunskaper här i Sverige istället.

”Jag gick bara i skolan till årskurs 5 så det är mycket akademiskt som jag gått miste om. Jag blev bortgift när jag var 13 år och jag har inte haft möjlighet att ens välja om jag ville utbilda mig. Jag tror att jag har min chans att utveckla mina kunskaper här i Sverige istället. Jag hoppas det.”

Parisa berättar att processen att skilja sig i Sverige som nyanländ var mycket lättare än hon trodde. I Afghanistan får inte kvinnor skilja sig så när hon fick mycket info om detta från Migrationsverket bestämde hon sig för att hon ville gå igenom med det och fick då mycket stöd och hjälp. Nu mår hon dock psykiskt dåligt då kvinnorna hon bor med dömer henne för att hon skiljt sig från hennes man. Hon har märkt att andra kvinnliga flyktingar pratar bakom hennes rygg och hon har inte fått många kompisar i Sverige. Hon säger att de afghanska kvinnor hon träffat inte får umgås med henne på grund av sina män, som tror att Parisa har ett dåligt inflytande på dem. Hon önskar att svenska staten kan hjälpa henne med ett eget boende så hon slipper känna sig utsatt i sitt eget hem.

”Jag bor idag i en lägenhet med tre andra afghanska kvinnor som är väldigt dömande. De bevakar mig hela tiden för att jag är en ogift kvinna och de har koll på var jag går och vem jag har kontakt med. Ibland känns det som att jag skiljde mig från min man och gifte mig med dessa tre kvinnor.”

Parisa kan inte rösta utan medborgarskap och känner därför att hon inte har möjlighet att delta i politiska beslut som påverkar hennes liv i Sverige. Hon säger att hon aldrig har röstat i sitt liv då det inte finns alternativ att rösta på i Afghanistan, men hon skulle vilja rösta på ett parti som stärker kvinnors röster. Hon önskar att Röda Korset kunde fixa aktiviteter med andra kvinnor så att hon kan skapa ett nätverk. Just nu är det svårt för Parisa att få kompisar och detta kan vara ett sätt att få kontakt med andra, föreslår hon. Förutom hennes boendesituation är Parisa allmänt besviken över att hon inte fått uppehållstillstånd än och hon önskar att migrationsverket kunde ge mer pengar till henne att försörja sig på. Hon tror inte att hon har något rätt att klaga eller visa missnöje öppet då hon ännu inte fått besked om hon får stanna i Sverige eller inte.

Zahra upplevde det allmänna bemötandet som bra men inte riktigt som hon förväntat sig. Hon trodde att processen att komma som flykting till Sverige skulle vara lättare än vad det var och att de skulle få mer pengar att försörja sig på bland annat.

”Pengarna vi fick räckte inte till mer än mat. Min och barnens fritid var väldigt begränsad. Jag har fortfarande inte råd att köpa allting till mina barn för det är bara min man som arbetar nu. Jag har haft svårt att få jobb, och har inte haft mycket nytta av arbetsförmedlingen. Mitt fokus nu är att lära mig det svenska språket bättre så jag har större möjligheter att få jobb sen.”

Zahra har inte upplevt någon skillnad i hur de bemötte henne jämfört med hennes man. Hon säger att hon inte haft tillräckligt med akademiska kunskaper för att klara sig i det svenska samhället och det är väldigt svårt för henne att lära sig svenska. I Syrien gifte hon sig tidigt och stannade i hemmet. I Sverige vill hon arbeta istället då hon blir deprimerad om hon bara

är hemma, men hon tror det kan bli svårt för hon har många barn att ta hand om. Jag frågar om hennes man hjälper till med barnen och hon berättar att han tar ut dem ibland men att det mest är hon som gör allt hemma. Hon nämner att hon känner sig frustrerad som inte kan det svenska språket bra då hennes barn talar det med varandra.

Zahra är inte politiskt aktiv och röstar inte då hon inte är insatt. Hon känner dock att hon har möjligheten att delta i politiska beslut som påverkar hennes liv men att hon inte vill göra det för hon tror ändå inte att det kommer göra någon skillnad. Zahra är inte besviken över mycket med svenska staten. Hon har varit missnöjd flera gånger men hon har känt att hon inte har rätt att klaga eller uttrycka vrede. Hon säger att det finns både för-och nackdelar med att hon kommit hit.

”I andra arabiska länder var det ingen som ville hjälpa oss men här har vi blivit mottagna och barnen går i skola. Vi får pengar från staten och jag tycker det är mycket som är bra. Jag känner mig väldigt tacksam för allting. Det som är en nackdel är att det finns mycket rasism här och jag känner mig ofta utanför.”

4.2.1 Det svenska bemötandet kopplat till Nussbaums teori

Vissa av kvinnorna hade högre förväntningar på hur Sverige skulle vara och nästan alla var besvikna över att det var krångel med boenden. När jag frågade vad som inte stämde överens med deras förväntningar så svarade de flesta att de trodde de skulle få mer pengar att försörja sig på och bättre hjälp från myndigheter. SFI har upplevts som positivt av alla jag pratat med, där de flesta jag intervjuade kunde bra svenska, två stycken var nya på SFI och inte kunde prata svenska alls. Det var två kvinnor som svarade att det kändes som att personalen bara ville ha kvar dem på SFI för att de skulle fortsätta arbeta. Nästan ingen av kvinnorna jag intervjuade har haft en positiv uppfattning av Arbetsförmedlingen som myndighet. Handläggarna nämns som inte alls hjälpsamma och många var besvikna över hur de arbetade.

Det var ingen som svarade direkt att de upplevt någon skillnad i bemötandet av männen de kom med jämfört med dem, däremot har vissa nämnt att männen haft mer kontakt med Migrationsverket, att intervjuerna tog längre tid med männen och att männen hade mer koll på

hela processen. Detta kan visa på att männen var mer intressanta för personalen på Migrationsverket att få information ur eller att männen själva tog ansvaret att informera mer än kvinnorna.

Ingen av kvinnorna är politiskt aktiva, vilket beror mest på att det inte finns ett stort intresse för politik bland de jag intervjuade och vissa upplevde även språket som ett hinder. Av de jag intervjuade hade fyra stycken medborgarskap och har röstat en gång eller ska få rösta i det kommande valet. De som inte kan rösta känner att de inte kan vara med och delta i politiska beslut som påverkar deras liv, och rättigheten att ha ”kontroll över den egna omgivningen” inom politik, begränsas. Alla kvinnor känner att de har möjlighet att uttrycka vrede och klaga om någonting känns mindre bra eller orättvist, men flera känner att det inte alltid leder till förändring och att deras klagomål inte når fram. Även på detta sätt begränsas deras rätt att kontrollera sin omgivning. Förutom boendet och Arbetsförmedlingen, var många även besvikna över integrationsprocessen och det har varit svårt att få kompisar, vilket begränsar deras rätt att känna samhörighet och knyta vänskapsband.

4.3. Rättvisa och jämställdhet

Jag frågade kvinnorna om de någonsin känner sig diskriminerade i Sverige och på vilket sätt i sådana fall. Jag frågade även om de tycker att de har samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige, som är födda här eller som varit här längre än vad de har. Några av frågorna var lite mer känsliga men som alla svarade på ändå - om de känner att de får leva sitt på sitt egna sätt i Sverige, om de upplevt tidigare svåra upplevelser i form av trauma och om detta påverkar dem idag samt om de känner sig fria att bestämma och göra vad de vill med sin kropp. Till sist frågade jag om de känner att svenska staten skulle bemöta dem på ett bra sätt, ifall någonting skulle hända dem. Dessa frågor är kopplade till punkterna om ”kroppslig integritet”, ”sinnen, fantasi och tänkande”, ”känslor”, ”praktiskt förnuft”, ”samhörighet” och ”kontroll över den egna omgivningen”.

Benin upplever diskriminering ibland i form av rasism, vilket har skett mest i samband med hur hon har blivit bemött av personalen på hennes dotters dagis och föräldrarna till andra barn.

”Dagispersonal tycker jag är otrevliga mot mig, mer än andra föräldrarna. De hälsar inte, jag alltid hälsa först. Det känns som att dom tycker inte om mig för jag kan inte prata språket bra. Jag tror det är rasism i hur de betar sig.”

Hon upplever även diskriminering ibland för att hon är irakier. Hon berättar att hon känner att många i Sverige ser Irak som ett outvecklat land där det bara finns krig och fattigdom, och då behandlar de henne som att hon inte kan någonting. Hon tycker inte att hon har exakt samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige, men det tror hon bara beror på hur länge man har bott här och om man är utbildad här. Benin säger att hon får leva sitt liv på det sätt som hon vill i Sverige, mer än förut. Hon känner sig inte lika begränsad här av kulturella och religiösa traditioner att följa som hon gjorde i Irak.

”Jag får leva mitt liv på mitt sätt. Här finns det modern tänk och jag vet hur jag kan få hjälp. I början jag kom jag kände mig mer begränsad eftersom att vi fortfarande hade samma tänk som i Irak, men nu har jag och min man blivit mer moderna i tänk och ändrat oss mer till kulturen här.”

Hon berättar att det var traumatiskt att uppleva krig från första början och att sedan behöva fly och lämna sin släkt och sitt hemland. Detta är dock någonting som hon försöker att inte tänka på idag och som hon känner inte påverkar henne på samma sätt nu. Hon är glad att hon har sitt liv i Sverige och känner sig mer respekterad som medborgare här än vad hon gör i Irak. Benin känner sig fri att bestämma över sin egna kropp. Hon tror att Sverige skulle hjälpa om hon eller någon annan kvinna känner sig utsatt, vilket är viktigt. Hon tycker att det var en stor hjälp från Sverige att de fick komma och spendera sitt liv här berättar hon.

Huda har definitivt upplevt diskriminering i yrkeslivet, där hon mest har märkt av rasism bland kollegorna. Hon har även märkt av rasism på myndigheter och berättar att de reagerar och pratar på ett annorlunda sätt med vita svenskar än vad de gör med henne. Hon nämner hur folk behandlar henne som att hon inte förstår någonting bara för att hon inte kan det svenska språket flytande. Huda berättar vidare att hon inte vet om detta går att ändra utan att det är ett

strukturellt problem. Hon ser gärna svenska staten arbeta mer med integrering och hårdare lagstiftning för att inte normalisera rasism.

”I Syrien var det stora klasskillnader och det fanns inte styrningar för samhället. Om man har pengar klarade man sig från det mesta, om man var fattig hade man inte chanser att klara sig bra. Jag vet inte om svenskar förstår hur folk som har levt på detta vis har haft det. Det kan behöva ges psykologisk hjälp för att hjälpa flyktingar ta tag i detta men Sverige prioriterar inte psykologisk hjälp till nyanlända.”

Huda tycker att hon har samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige men att hon kan behöva arbeta dubbelt så hårt som en som är född här för att få samma position i samhället. Hon tror dock att detta är vanligt för alla som inte betraktas som ”svenskar” av andra. Huda berättar att hon inte tror att hon kan leva sitt liv exakt som hon vill, oavsett var hon är. Hon respekterar att det finns begränsningar för hur hon kan leva i Sverige, men hon tycker att hon får vara med och bestämma om vad hon vill. Huda har varit med om svåra upplevelser i samband med deras flykt och att hon varit politiskt aktiv. Hon berättar att det blev som ett krig mellan de syriska kristna som var för regimen och de som var emot. Det var ovanligt att som kristen vara emot regimen och det är väldigt känsligt för Huda hur hon påverkats av detta. Medan hon berättar allting börjar hon gråta mycket. När jag frågar om hon tycker att hon fått hjälp att hantera detta i Sverige, berättar hon att det blev nästan värre när hon kom hit då det även finns en politisk uppdelning här och hon har känt sig långt ifrån andra syriska flyktingar på grund av det.

”Vi har tvingats avbryta många relationer här. Vi fokuserade bara på familjen och hur vi skulle förbättra våra liv. I två år hade vi inte kontakt med någon, vi behandlades inte riktigt som flyktingar av staten tycker jag då vi arbetade och hade det bra här. Vi fungerade i samhället tänkte folk och då fick vi inte alls den hjälp vi ville ha.”

Huda berättar att hon känner sig friare att bestämma över sin kropp i Sverige, jämfört med i Syrien där det inte finns lagar mot våldtäkt och familjevåld på samma sätt. Hon är säker på att hon skulle få hjälp om någonting sker henne i Sverige, men hon nämner att alla kvinnor inte

alltid vågar säga till om sådant.

Diana har inte känt sig diskriminerad många gånger i Sverige. Hon berättar om en särskild gång då hon märkte av rasism som tog extra hårt på henne, när hon skulle handla i en affär och kvinnan i kassan inte ville hjälpa henne.

”Hon ville hjälpa svenska kvinnor som stod i kön mer än jag som också stod. På nåt sätt jag kände mig att jag är främmande här, jag tillhör inte här. Jag tänkte vad gör jag här i Sverige?”

Hon berättar att hon inte har upplevt diskriminering i arbetslivet. Förut volontärarbetade hon på Röda Korsets second hand butik och hon älskade det jobbet för att det fick henne att känna sig precis som alla andra. Hon har en allmän uppfattning att äldre personer i Sverige är trevligare än jämnåriga kvinnor. Hon berättar att hon inte har svenska kompisar alls i sin ålder vilket hon tycker är tråkigt, men att det är också stora kulturkrockar som gör det svårt att umgås.

Diana tycker att hon har ungefär samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige men upplever skillnad när hon bland annat ska söka jobb. Hon säger att hon är medveten om att hon inte kan det svenska språket flytande och att hon inte har så mycket erfarenhet av svensk kultur som en inrikesfödd, och därför kan det vara förståeligt att det går bättre för andra i Sverige. Hon menar att det ser ut på detta sätt överallt i världen och att det mer är ett strukturellt problem.

”Den enda som dom har är svenskt passport. Jag tror dom har mer chans att få jobb om de söker samma jobb som mig. Eftersom dom är född här eller dom har bott här så dom kan mer om regler, och kanske dom har mera frihet i Sverige. Jag tror jag måste jobba dubbelt som svenskar för att få samma möjligheter men jag tycker det är okej. Jag var beredd på det innan jag kom.”

Diana berättar att hon känner sig begränsad att leva sitt liv som hon vill i Sverige då hon är styrd av hur länge hon kan vara ute på kvällarna här. Hon bor hemma med sina föräldrar och

hon säger att de är väldigt rädda om henne och rädda att någonting ska ske henne när hon går ut på kvällar. Det är mest för att de inte känner till landet så bra och för att det finns många olika nationaliteter i Sverige vilket gör att de inte känner till sättet alla betar sig på, berättar hon. Hon tror att detta kan bli ett problem för integreringen i Sverige.

Hon berättar om sin flykt till Sverige som en dålig upplevelse som påverkar henne än idag. När hon tänker på hur hon levde i Syrien, innan kriget började, och hur hon lever nu märker hon att hon var mycket lyckligare förut. Hon säger att hon blivit mer deppig som person här och det kan bero på vädret och att människorna inte har samma glada energi som i Syrien. Det gör henne ledsen att hon inte kan göra någonting åt det här utan att hon måste acceptera det. Samtidigt som Diana berättar det här får hon tårar i ögonen. När jag frågar om hon upplever att hon får hjälp med detta, säger hon att hon inte känner att hon har behövt hjälp. För övrigt känner Diana sig helt fri att bestämma och göra vad hon vill med sin kropp, vilket hon känner att hon var i Syrien också. Hon tror att hon hade fått den hjälp hon behöver i Sverige ifall hon skulle känna sig utsatt på något sätt.

Amal känner sig diskriminerad i Sverige ibland, men inte till stor utsträckning. Hon berättar att det mest är rasism och att hon bara har upplevt diskriminering i det privata livet. Hon tror att hon slipper sådant på jobbet då hon arbetar med nyanlända och icke-svenskfödda. Hon tycker också att om hon jämför med andra kvinnor som varit i Sverige en längre tid så märks det att de inte har samma rättigheter. Hon känner sig utsatt och mer bevakad än andra föräldrar av personalen som arbetar på hennes barns dagis.

Amal känner att hon inte får leva sitt liv på sitt egna sätt i Sverige. Hon tycker att arbetstiderna är för långa och de begränsar henne mycket.

"I Syrien arbetade jag mycket och gjorde det jag ville göra. Jag arbetade lika långa tider men jag brukade också ha energin att göra saker efter jobbet och att resa mycket. Här har jag ingen energi. Jag vet inte om det är vädret och folket som påverkar också men det är bara ett annorlunda liv. När jag kommer hem efter jobbet är jag helt slut. I Syrien är det mer rörelse på kvällar medan här är det helt dött. En tisdag eftermiddag finns det knappt alternativ att

göra efter jobbet.”

Amal tycker att staten kan minska arbetstiderna eller placera henne och hennes familj i ett boende som inte är så långt från jobbet. De vill inte bo i andra hand och har därför haft svårt att hitta boende nära jobbet. Hon säger att om hon arbetade till exempel sex timmar så hade hon säkerligen haft mer energi efter jobbet. Amal har upplevt traumatiska upplevelser då hon flydde från krig, men hon säger att hon försöker att endast tänka på det positiva, att hon nu har ett nytt liv i Sverige. Hon har inte behövt psykologisk hjälp att hantera sina jobbiga minnen. Hon känner att hon är fri att göra vad hon vill med sin kropp, hon klär sig hur hon vill och ingen hindrar henne från det. Hon tror att om hon blir utsatt för någonting ofredande så skulle svenska staten garanterat att hjälpa henne.

Parisa berättar att trots de människor som dömer henne då hon är en skild afghansk kvinna, så upplever hon inte diskriminering i Sverige av svenskar. Hon säger dock att ibland känner hon sig diskriminerad från personal på Migrationsverket som själva har utländsk bakgrund. Det känns som att de tror att de är bättre än henne, säger hon. Hon tycker att hennes rättigheter skiljer sig från andra kvinnor i Sverige, speciellt då hon inte har uppehållstillstånd.

”Jag tror jag skulle känna mig starkare om jag får uppehållstillstånd. Jag hade känt mig mer accepterad i det svenska samhället och som en av dom. För barn finns det ingen skillnad om man är svensk eller utländsk, barn välkomnar på ett annat sätt. Men för vuxna är det stor skillnad.”

När jag frågar om hon känner att hon får leva sitt liv på det sätt hon vill i Sverige svarar hon att hon skulle kunna göra det om hon har uppehållstillstånd och får bestämma själv var hon ska bo och hur hon ska försörja sig. Hon säger att i Sverige bör man kunna leva hur man vill och endast behöva begränsas om man begår brott. Parisa har upplevt mycket traumatiskt men hon pratar med en psykolog varje månad säger hon.

Hon säger att det just nu är svårt för henne att tänka fritt om sin kropp och att hon skulle känna sig naken och uttittad utan sin hijab, men hon hoppas att detta tänk går över med tiden.

Hon säger också att Sverige har ett bra bemötande när det kommer till hjälp om man blir utsatt för någonting ofredande.

Zahra berättar att hon känner sig mest diskriminerad på grund av sin religion i Sverige.

”I skolan som jag studerar svenska på har jag känt av diskriminering, de kristna syrierna delar upp sig mot mig som muslim. Jag har upplevt mycket diskriminering på grund av att jag är just muslim med hijab. Det är tråkigt att det uppstår både bland vita svenskar och bland folk från samma land som mig, som bara behandlar mig annorlunda på grund av min religion.”

Hon tycker inte att hon har samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige då det inte är hennes land på samma vis säger hon. Hon tror att om hon pluggar och arbetar kommer hon säkert att få samma rättigheter men att hon alltid kommer att känna sig lite utanför. Hon tycker dock att detta är förståeligt då hon inte är ”svensk som dom”.

Zahra känner inte att hon kan leva sitt liv på sitt egna sätt i Sverige. I Syrien var hon lyckligare och hade allt hon ville ha. Nu känner hon sig mest ledsen över att hon inte har råd eller möjlighet att köpa allt som hon vill ge sina barn. Medan hon berättar detta blir hon känslosam och börjar gråta väldigt mycket. Hon nämner att detta är mer en konsekvens av att ha tvingats fly och hon vet inte hur sådant går att hjälpa. Hon har upplevt mycket traumatiskt som fortfarande ger henne ångest men som hon känner att hon inte behöver psykologisk hjälp till.

”Jag är långt från kriget nu men jag kan ändå inte känna mig lättad för mina tankar är hela tiden i hemlandet med min släkt. Men jag tror inte att det skulle vara hjälpsamt att prata med någon om detta. För att jag ska kunna prata med en psykolog behövs det en tolk och då blir inte samtalet intimt. Jag vågar inte göra en stor sak av det hela heller, jag har lärt mig att hantera jobbiga perioder på egen hand.”

Hon känner sig fri att bestämma och göra vad hon vill med sin kropp. Hon tror att om det

skulle bli problem med någonting så skulle Sverige säkerligen kunna erbjuda bra hjälp till henne.

4.3.1 Rättvisa och jämställdhet kopplat till Nussbaums teori

De som hade upplevt diskriminering var händelser kopplade till en allmän rasism som kunde handla om deras språkkunskaper i svenska, att de bär hijab eller att de har mörkare färg på hyn. Några har även beskrivit uppdelning inom religion, kultur och politik, där de kristna delar upp sig beroende på politiska skiljaktigheter och där muslimerna döms på grund av kulturella krockar. Det var dock fler som upplevt diskriminering i privatlivet än i yrkeslivet, vilket kan tyda på att statligt arbete och företagsarbete i Sverige inte genomsyras av en strukturell rasism på samma sätt som det gör bland privatpersoner. Kvinnorna tyckte att de hade samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige men inte samma möjligheter i samhället, men det störde inte många heller. De flesta säger att det beror på att de inte betraktas som svenskar på samma sätt som folk som har varit här längre eller som är födda här. Dessa svar visar på att kvinnornas rätt till samhörighet; att skyddas mot diskriminering baserad på kön, ras, religion, etnicitet och nationellt ursprung, berövas. Även att ha samma äganderätt och villkor till att söka arbete som andra, begränsas och detta just för att de är i en situation som flyktingar i Sverige.

Frågan om kvinnorna upplever att de får leva sitt liv på sitt egna sätt i Sverige visar att även om de varit nöjda med hur deras ankomst har bemötts, så känner många kvinnor att de var lyckligare förut. Flera nämner kulturkrockar såsom sociala livet, segregationen i Sverige och vädrets annorlunda klimat som en anledning till att de är olyckligare idag. De flesta av kvinnorna har upplevt olika dåliga upplevelser, om de inte upplevt det i sina hemländer så har hela flykten och förändringen av livet påverkat deras psykiska mående. Detta var däremot någonting som inte många kände att de ville prata med psykolog eller kurator om. De berättar att de helst vill lägga dåliga minnen bakom sig. Något som hindrar psykisk hjälp från att vara ett alternativ för dessa kvinnor är svårillgängligheten att få tider och att det för vissa kan behövas tolk på plats som kan störa terapiesessionen. Förutom kvinnornas hälsa påverkar detta deras rätt att uppleva känslomässig utveckling som inte ska störas av traumatiska upplevelser eller ohälsosamma förhållanden.

Alla kvinnor svarade att de känner sig fria att bestämma över sina kroppar och är säkra på att de skulle få rätt hjälp i Sverige om de skulle meddela sig vara utsatta för någonting, vilket visar att punkten om kroppslig integritet uppfylls för kvinnliga flyktingar inom svenska staten.

5. Sex kvinnors berättelser kopplat till Frasers teori om rättvisa

Intervjuerna kopplade till Frasers teori om tredimensionella kraven på rättvisa inom en stat, ger svar på att det behöver ske både en omfördelning av resurser, ett erkännande av rättigheter och en representation av denna särskilda grupp i politiken.

De svar jag fått av kvinnorna jag intervjuat kan sättas i kontext med Frasers teori om att orättvisa upprätthålls av statens gränser, då de problem med rättvisa som dessa kvinnor upplevt, sker alla inom den svenska statens ramar. Ett problem inom den svenska politiken är att kravet för att få medborgarskap innebär att man ska ha varit i Sverige i minst fem år. Detta tar sig uttryck på personliga plan där kvinnor som bor i Sverige utan svenskt medborgarskap inte räknas tillhörande svenska staten på samma sätt som de med medborgarskap. Dessa icke-svenska medborgare saknar på så sätt inflytande över politiken, rättvisan och över förmågan att påverka sina liv. Rättvisebeslut visar sig även påverkas av transnationella rörelser och globala problem. En flyktingvåg av människor kan leda till beslut från svenska staten om en begränsning på hur många som kan stanna och vilka som får ta del av rättvisebesluten.

5.1. Fördelning

Fraser nämner att rättvisa kräver rätt fördelning av resurser till invånare i en stat, och vi kan se att det sker en felfördelning för dessa kvinnliga flyktingar i Sverige. Många av kvinnorna tyckte att pengarna de får från Migrationsverket inte räcker till mer än mat. Många var missnöjda med boendesituationen och berättade att de haft väldigt svårt att hitta boenden som de trivs med eller boenden som är deras egna. Nästan alla kvinnor var missnöjda med Arbetsförmedlingen och har haft svårt att få jobb som nyanlända till Sverige. Det har särskilt varit svårt att få jobb inom den utbildning som de kommit med och många upplever att de allmänt inte har samma rättigheter som andra kvinnor i Sverige när det gäller lika villkor till

att söka arbete och äganderätt. Detta visar att den fördelning av resurser som faktiskt sker, inte prioriterar kvinnliga flyktingar på samma vis som kvinnor som är födda i Sverige eller som har bott i Sverige en längre period.

5.2. Representation och erkännande

Att kvinnorna saknar inflytande över politiken har även att göra med en felrepresentation och misskännande av kvinnliga flyktingar inom den svenska politiken. Även bland de med svenskt medborgarskap som upplever att de får vara med och delta i politiska beslut, är det många som upplever att det ändå inte leder till förändring då de inte får sina röster hörda. Det faktum att nästan alla kvinnor jag intervjuade accepterade att de inte har samma möjligheter som andra kvinnor i Sverige, då de inte betraktas som "svenska" på samma sätt, visar på ett misskännande av deras identitet.

Fraser nämner även felinramning som ett problem inom en stats gränser där rättvisa bland könen inte ramas in. I dessa kvinnors fall kan man se att det uppstår en dubbel felinramning, dels gentemot män och dels från staten. En felinramning av politiken för att de är kvinnor och för att de inte ses som svenska medborgare, leder till en bristande rättvisa för dessa kvinnor. Det faktum att kvinnornas rättigheter begränsas är bara för att de är i positionen som kvinnliga flyktingar i samhället, där de med medborgarskap lever friare än de utan, men samtidigt lever ingen under fullständig rättvisa. Denna dubbla felinramning kan endast åtgärdas genom en korrekt representation av kvinnliga flyktingar i politiken.

6. Slutsats och avslutande diskussion

Resultaten av intervjuerna kopplat till teorin visar på att dessa sex kvinnor inte lever enligt de rättigheter som Nussbaum menar är centrala för kvinnors liv. Svaret på uppsatsens frågeställning om hur kvinnliga flyktingar upplever sin första tid i Sverige i relation till jämställdhet, diskriminering och rättvisa får sitt svar i att de centrala mänskliga funktionsförmågorna upplevs som begränsade ur dessa kvinnors perspektiv. De förmågor som uppfylls är den om kroppslig integritet, då alla kvinnor som deltog i intervjuerna känner sig fria att bestämma över sina kroppar i Sverige, och rätten till praktiskt förnuft - att de kan kritiskt reflektera över hur de vill leva sina egna liv och forma en föreställning om det goda,

vilket alla kvinnor gjorde under intervjuerna. Resterande punkter på listan begränsas för kvinnorna på olika sätt, vissa mer än andra. Religionsfriheten är mer begränsad för muslimer och den kroppsliga hälsan påverkas indirekt av att den medicinska vården uppfattas som dålig. Rätten till att njuta av fritidsaktiviteter begränsas av att kvinnorna inte har mycket fritid för sig själva. Andra punkter som begränsas är rätten att ha kontroll över den egna omgivningen inom både politiken och det materiella, rätten till samhörighet där många har svårt att knyta vänskapsband och många har upplevt diskriminering. Det visade sig även att kvinnornas rätt att uppleva känslomässig utveckling begränsas av traumatiska upplevelser och jobbiga minnen. Bristerna i dessa punkter leder till att den första punkten på Nussbaums lista, om att leva ett normalt liv som inte blir så förkrympt att det tappar sin mening, påverkas och de kvinnor jag intervjuade saknar förmågan att leva ett lika normalt liv som andra kvinnor i Sverige.

Vad gäller uppsatsens andra frågeställning, om kvinnorna känner sig rättvis behandlade utifrån Frasers föreställning om rättvisa, kan man även här se att kvinnornas rättvisa begränsas då det inte sker en jämn fördelning av resurser för dessa kvinnor, ett korrekt erkännande av dem eller en relevant representation i politiken. Resultatet av detta är att de centrala rättigheterna för dessa kvinnor inte får det rätta uttryck som det bör, och mänskliga rättigheter och rättvisa uppfylls inte för dessa kvinnliga flyktingar inom svenska statens ramar.

Resultaten till denna studie kan användas för att skapa ökad förståelse över hur dessa kvinnliga flyktingar lever i Sverige och för att belysa vad som är bra eller behöver förbättras med svensk flyktingpolitik i frågor om rättvisa och jämställdhet. Det är svårt att föreslå lösningar på dessa frågor om rättvisa inom politik, men studien lägger en grund som är intressant att forska vidare på och få ännu mer svar till. Det hade kunnat arbetas med ett större och mer varierat urval kvinnor som i sin tur kan bidra till en ännu mer omfattande analys och resultat om hur kvinnliga flyktingar upplever sina behov i Sverige.

Referenser

Abbas, Sheimaa. 2005. "Feminism och Mångkulturalism. En fallstudie om motsättningar mellan individrättigheter och grupprättigheter." *Institutionen för socialt arbete. Stockholms Universitet.*

Ahrne, Göran och Svensson, Peter. 2011. "Handbok i kvalitativa metoder". *Malmö: Liber*

Andersson, Ida. 2014. "Ensamkommande barn i vuxenlivet. En kartläggning om ensamkommande barns etablering i det svenska samhället." *Teologiska institutionen, Uppsala Universitet.*

Arbetsförmedlingen. "Etableringen för nyanlända". *www.arbetsformedlingen.se*. Hämtad 2017-05-16. (<https://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda.html>)

Aristoteles. 1993. "Politiken". Översatt av Karin Blomqvist. *Paul Åhströms förlag.*

Bahtanovic, Sandra., och Olsen, Olivia. 2010. "'Att leva det liv man önskar'. En studie om hur flyktingar uppfattar myndigheternas insatser i relation till det liv de själva skulle vilja leva." *Lunds Universitet.*

Bryman, Alan. 2008. "Samhällsvetenskapliga metoder." Upplaga 2. *Malmö: Liber.*

Carlsson, Amanda. 2015. "Handlingsplan för jämställdhetsintegrering". *Migrationsverket. 2016-2018. Kvalitetsavdelningen. Hämtad 2018-04-20*
www.migrationsverket.se

Esaiasson, Peter., Oscarsson, Henrik., Gilljam, Mikael och Wängnerud, Lena. 2012.

”Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad.” Upplaga 4. *Norstedts Juridik AB*.

European Parliament. 2016. ”Gender aspects of migration and asylum in the EU: An overview”.

www.europarl.europa.eu. ([http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)579072](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)579072))

Europaparlamentet. 2016. ”Parlamentet kräver jämställdhetsperspektiv i asylpolitiken”.
www.europarl.europa.eu. (<http://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/priorities/internationella-kvinnodagen-2016/20160303IPR16927/parlamentet-kraver-jamstalldhetsperspektiv-i-asylpolitiken>)

Fraser, Nancy. 2008. ”Scales of justice. Reimagining Political Space in a Globalizing World”.
Polity Press.

Good Country Index. 2017. Results. www.goodcountryindex.org (<https://goodcountry.org/index/results>)

Migrationsverket. 2017. ”Beviljade uppehållstillstånd, 2017” www.migrationsverket.se
(<https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc6146d5/1515053488342/Beviljade%20uppeh%C3%A5llstillst%C3%A5nd%202017.pdf>)

Migrationsverket. 2017. ”Vad innebär svenskt medborgarskap?” www.migrationsverket.se.
Hämtad 2018-05-02. (<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Bli-svensk-medborgare/Vad-innebar-svenskt-medborgarskap.html>)

Mohanty, Chandra Talpade. 2006. ”Feminism without borders”. *Duke University Press*.
(<http://www.jesusradicals.com/uploads/2/6/3/8/26388433/mohanty-chandra-feminism-without-borders-decolonizing-theory-practicing-solidarity.pdf>)

North, Michael. 2005. ”Which rights should be universal?” *Oxford University Press*

Nussbaum, Martha C. 2002 "Kvinnors liv och social rättvisa. Ett försvar för universella värden". *Uddevalla. Daidalos*.

Robeyns, Ingrid. 2003. "Sen's Capability Approach and Gender Inequality: Selecting Relevant Capabilities", *Feminist Economics*, 9:2-3, 61-92, (<https://doi.org/10.1080/1354570022000078024>)

Regeringskansliet. 2015. "Jämställdhetsintegrering". www.regeringen.se. (<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/jamstalldhetsintegrering/>)

Sveriges Riksdag: Diskrimineringslag (2008:567). Svensk författningssamling. *Kulturdepartementet*.